

פניני מאיר

**דרוש ומוסר על פרשת השבוע שנאמר ב'עונג שבת'
מפי הגאון רבי מאיר סנדר שליט"א - מו"צ ב'ירושית'ו, מו"ס 'דברי מאיר'**

פרשת מטות מסעי - תשפ"ה (278)

פרשת מטות.

כתוב בפסוק (ל', ג'): "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" - ולמדתי אתמול עם ידידי החתן הבח"ח שמעון כהן שיחי' על הפסוק הזה מה שהביאו בספרים שאדם שלא מחלל את דיבורו לחולין זוכה ל"ככל היוצא מפיו יעשה" - היינו שהקב"ה עושה את מה שיוצא מפיו ומתקיימים ברכותיו, ורבינו ה"חפץ חיים" זיע"א שהיה נזהר מאוד בשמירת פיו ולשונו זכה שברכותיו התקיימו כידוע לכל, עוד למדנו מה שמביא על הפסוק הזה זקני ה"כלי יקר" זיע"א שלכאורה יש להקשות: א. כתוב כאן בפסוקים שהאב יכול להפך את נדרי בתו, וכשנשאת בעלה מפר נדריה, ולא מוזכר כאן כלל מי מפר את נדרי האב והבעל וסתם יהודי שנודר, ואמרו חז"ל שמי שנדר חולץ אצל חכם והוא מפר את נדרו, והיכן זה נרמז כאן? ב. אמרו חז"ל: "חכם עוקר את הנדר למפרע", והנה, אפילו בעל ואב שכתובים בתורה אינם יכולים לעקור את הנדר למפרע, ואך החכם יכול לעשות כן? ומבאר עפ"י מה שאמרו חז"ל (קידושין): "כל דמקדש אדעתיה דרבנן מקדש" והיינו שהיות ויהודי עושה מעשיו עפ"י התורה, ממילא אם זה לא עפ"י התורה זה מתבטל שהרי הוא עושה מעשיו עפ"י התורה ורבנן שביארו אותה, וזה מה שאמרו חז"ל (שם): "אפקעינהו רבנן לקידושין מיניה", היינו שבאופן שקידש לא עפ"י התורה ביטלו לו חכמים את הקידושין, וזהו סוד התרת נדרים עפ"י חכמים שיהודי שנודר זה על דעת החכם וממילא כשמוצא לו החכם פתח ומתירו הרי שמתברר שלא לכך הוא התכוון, ולכן החכם יש בו מעלה שהוא עוקר את הנדר למפרע, שהרי כל נדר הוא על דעת חכמים, וכו'.

עוד כתוב בפסוק (ל', ט'): "וה' יסלח לה", ואמרו חז"ל שהיא צריכה מחילה כמו אדם שהתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר מלה שהוא צריך כפרה, והקשה לי הלילה מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א מדברי רבינו "אור החיים" הקדוש זיע"א (פ' ויחי) על יוסף שאמר לאחיו: "זאתה אל תעצבו וכו' שזה כמו אדם שהביא לחברו כוס של רעל לשתות בכוונה להורגו והתברר שזה היה יין שפשוט שאינו צריך מחילה, וכן אמר יוסף לאחיו שהם חשבו לרעה אך הוא נהיה מלך ויצא לו מזה טוב, וקשה: הרי כאן רואים שצריכים מחילה על זה? וביאר הרב שליט"א: על כרחך יש לחלק בין עבירות ש"בין אדם למקום" לבין: "בין אדם לחברו", ששם אצל יוסף הוא מלה להם בעניין בין אדם לחברו, ונדויקתי באמת לרב שליט"א מזה שאמרו חז"ל שעשרה הרוגי מלכות נהרגו בגלל מכירת יוסף, ואם מחל למה נהרגו? אלא שה"בין אדם למקום" שבוה לא נמחל, עוד הוא הביא מדברי רבינו בחיי (ויחי) שהוא לא מחל להם, עיי"ש ואכמ"ל וכאן מיירי ב"בין אדם למקום" דקאי בעניין נדר, ואכילת מאכלות אסורות שבוה צריך מחילה גם על המחשבה, והבן.

עוד כתוב בפסוק (ל"ב, א'): "ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד וכו' - ואמרו לי הלילה הרב משה בולבין שליט"א חתנו של מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א דבר נפלא בשם יונתן בן עוזיאל שהטעם שהיה לבני גד צאן רב הוא בגלל שהם היו אוכלים רק מן המן לגודל חיבתם אותו, ולכן נקרא המן: "זרע גד", וממילא הם לא היו שוחטים בחמות, ולכן היה להם: "מקנה רב", עוד הוא אמר לי בשם רבינו הנצי"ב זיע"א בספרו "העמק דבר" שהטעם שהגיעו עמם גם חצי שבט מנשה זה לא מטעם שלבני מנשה גם היה הרבה צאן, אלא בשביל לשמור עליהם, כיון שהיו אנשי תורה, עיי"ש, ומדויק בפסוקים כן שעליהם לא כתוב שהיה להם מקנה רב, ובפסוק הנ"ל.

עוד כתוב בפסוק (ל"ב, ט'): "גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים למפנו" - ואמרו חז"ל (מדרש רבה כאן) שהיה עליהם תביעה (וכמו שכתוב בפסוקים להלן) כיון שהזכירו הצאן לפני המקדש, ואמרו לי הלילה מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א שיש בכל אופן ליישב דבריהם שהזכירו

הצאן לפני שהרי מדובר בדרו דעה - ויבאר עפ"י מה שאיתא בגמרא ריש ב"ק על הפסוק (משפטים): "כי יגח שור" וזה כשהוא נוגח את השור השני, ו"כי יגוף" גבי שנוגח אדם, ואיתא בגמרא: "אדם דאית ליה מזלא כתיב ביה כי יגוף" = והיינו שאדם יש לו מזל מיוחד וצריך הרבה כוח לנגוח אותו ולפגוע בו, ופרש"י (במקום אחר, כי יש דומה לזה בגמרא שבת): "מזלא - מלאך שלו ומליץ עליו", ולכן הם אמרו את הצאן לפני המקדש כי הצאן צריכים יותר שמירה, ומיירי כאן בשמירה וכמו שכתוב (כאן): "גדרות צאן וכו', ובכל אופן היה על זה תביעה, אך זה מה שהם חשבו, דייק אנמי שאמרו חז"ל שצדיקים "חסים" על ממונם יותר מגופם, והיינו לגבי לחוס הממון קודם כי הוא בעיי שמירה מפי מאדם, וכו'ל, ומה שאמרו חז"ל: "צדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם לפי שאין פושטים ידן בגזול", ונפקינן ליה מיעקב אבינו ע"ה שחזר על "פכים קטנים" וסיק עצמו, ויבאר עפ"י מה שכתב רבינו בחיי (שם) שה"פכים קטנים" האלו היו כלי השתייה של התינוקות, ואם הוא לא היה חוזר הם היו בסכנה, ו"לפי שאין פושטים ידן בגזול" מבואר שלא רצה יעקב אבינו ע"ה לגנוב פכים קטנים אחרים מדין פיקוח נפש, וברש"י שאי אפשר להציל עצמו בגזול, והבן.

פרשת מסעי.

כתוב בפסוק (ל"ג, א'): "אלה מסעי בני ישראל וכו' - ופירש רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א שדור דעה אלו של דור המדבר הלכו מ"ב מסעות ובכל מקום שבו היו הם היו לפחות י"ב שעות שזה יום, וזהו זמן חשוב כדי לברור ניצוצות הקדושה מתוך הקלי', ולכן היו צריכים לתיקון זה דווקא בני ישראל שיצאו מארץ מצרים, היינו שיצאו מהקלי' שהם בחינת מומאות מצרים והגיעו אל שער ה' קדושה בעת קבלת התורה, ולכן כתוב כאן: "אשר יצאו מארץ מצרים" = היינו כנ"ל שרק הם שיצאו מארץ מצרים היו יכולים לעשות תיקון זה, והבן.

עוד בפסוק הנ"ל - ראיתי הלילה בספח"ק "שם משמאל" לחרה"ק מסובטשוב זיע"א {שהייתי הלילה אצל נכדו כ"ק האדמו"ר מסובטשוב שליט"א שבירכני בחמימות ובלחיצת יד} כעין דברי רבינו האוה"ח הק' זיע"א הנ"ל, שכיון שבני ישראל אכלו במדבר את המן הנקרא (תהילים): "לחם אבירים", לכן הם אלו שיכלו לעשות התיקון הזה בכל מקום שבו היו, וזהו: "היוצאים מארץ מצרים", והבן.

כתוב בפסוק (ל"ג, ל"ח): "ויעל אהרן הכהן אל הר החר על פי ה' וימת שם וכו' בחדש החמישי באחד לחוד" - ובאמת היארצייט של אהרן הכהן ע"ה הוא היום א' אב וזה היארצייט היחיד שכתוב בתורה מפורש, וממילא זה גם הפרשה וגם היארצייט שלו בפועל - מאהרן הכהן ע"ה נלמד מה שאמר עליו חלל הזקן (אבות): "חלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרב לתורה", וזה כל כך חיוני לימים אלו של בין המצרים שבהם אנחנו מתאבלים על הורבן בית המקדש ואיתא בגמרא יומא (ט'): שבת המקדש השני נחרב בעוון שנאת חנם, ופירש רבינו ה"חפץ חיים" זיע"א (בספרו הנ"ל בהקדמה) שפשוט שאין כוונת חז"ל לומר שבעוון השנאה לבד בלי מעשה כלל נחרב בית המקדש, אלא שמתוך שנאתם היו מדברים לשון הרע אחד על השני, ועל זה רמזה הגמרא באומרת: "ומדקרינן זה את זה בחרבות שבפיהן", וממילא יש לנו להתחזק וללכת בדרכיו של אהרן הכהן ע"ה ולעשות "אהבת חנם" ונזכה לבית המקדש, ולכן הוא נרמז בפרשה זו והיארצייט שלו בימים אלו, וממילא תחזור הבירה וכמו שאמרו חז"ל: "בירה טובה שהורה לראשונים ולא חזרה לאחרונים", והיינו שאם נתקן חטא זה תחזור הבירה ויבנה בית המקדש, אמנו וראיתי השבוע דוגמא לזה שהייתי בשמחת אירוסין כאן בירושלים והיו שם רבנים ואדמו"רים חשובים, והגיע כ"ק האדמו"ר מדרג שליט"א מכ"ב שהוא אדמו"ר עם מאות חסידים והוא הגיע עם חסידים רבים והוא האיר פנים לכל אחד, וגם לי וביקר אותי בחמימות ובלחיצת יד, וכן כ"ק

האדמו"ר מוואסלוי שליט"א מב"ב הגיע לשם וגם לחץ את ידי בהמוניות וברכני, וכן נהג בכולם, ולמרות ששניהם לא הכירוני, זה דוגמא לאהבת חינוך, ואתמול בלילה הוזמנתי לכנס לזכרו של מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל שהיה הארציביט שלו אתמול (נפטר כ"ח תמוז תשע"ב – לפני 18 שנה), בבנייני האומה בירושלים ודיבר שם הגאון ר' יעקב מרקוביץ שליט"א והביא בתוך דבריו את ענין אחרון הכהן שמיד שנפטר אחרון הכהן הגיע הכנעני ונלחם בישראל, כמו שמבואר בפרשתנו, והביא מהז"ל שהעניין של ישראל הוא להיות מבודל מן העמים, וכשנפטר אחרון הכהן עם ישראל כבר לא היה: "בדד", ומיד הגיע הכנעני, והסתלקו ענני כבוד (עי' בגמרא ר"ח (ג'), ובגמרא תענית (ט'), ואכמ"ל), אם כבר הזכרתי עניין זה אזכיר מה שדיבר שם מרן הגאון ר' צבי פרידמן שליט"א ובתוך דבריו ביאר התפילה של התנא הקדוש ר' נחוניא בן הקנה: "ששמות חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות" והקשה: וכי יש רק שני צדדים אלו? "יושבי בית המדרש" ו"יושבי קרנות" – וכי כל מי שלא לומד הוא יושב קרנות? והלוא יש אנשי הייטק וכו' העמלים מבוקר ועד ערב? וביאר: בעיני בני התורה העמלים בתורה כל מי שלא לומד אף שהוא עוסק כל היום במשהו נקרא: "יושב קרנות!", ומרן הגר"ש זיע"א היה מגדולי "יושבי בית המדרש" (וכאן יש לציין למה שדיברתי השבוע בליל ההילולא של מרן הגר"ש זיע"א בשידור לאלפים ואמרתיו שיום פטירתו חל בכ"ח תמוז ויום הילולת רבינו הקדוש רש"י זיע"א חל בכ"ט תמוז ולא ידוע היכן טמון רש"י הקדוש, ולכן מי שעולה לקברו של מרן זיע"א יכוון גם עליו שהרי מרן היה כל ימיו עוסק בגמרא וברש"י, ולא לחינם הם סמוכים זה לזה, והבן, וכן לאחרון הכהן וכנ"ל.

ויש לנו להזהר מאוד שלא לדבר בשעת הזרת השי"ן – וכמו שכתב השו"ע (סי' קכ"ד, ס"ז): "אין לשוח שיחת חולין בשעה ששי"ן חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא גדול ענו מנשוא וגו' עירין בר'.

כתב בספר "פלא יועץ" (ערך דיבור): "וכתבו משם ר' ישראל בעש"ט שהמדבר בשבח הצדיקים חשוב כאילו עוסק במעשה מרכבה" – וכ"כ מרן חתם סופר זיע"א בתשובה:

מעשה בהרה"ק בעל "מאור עינים" מטשערנוביל זיע"א שבמסעותיו לצרכי פדיון שבויים כמנהגו נקלע פעם לכפר אחד ולן שם בבית כפרי אחד בעל אחוזה פשוט, והנה, באמצע הלילה קם ה"מגיד" לקרן תיקון הצות בכביות כדרכו, הכפרי שמעם מהדרו של האוהר קול בכי היה מוראג מאד כי חשש שמא יש לו כאב בטן וכדו', והוא נכנס לחדרו ושאלו על כך, ראה ה"מגיד" שאינו מבין בזה כלל, וסיפר לו על בית המקדש שהיה בירושלים וחרב, והיהודים בוכים עליו בכל הדורות שיבנה כבר ונזכה בולנו לעלות לירושלים, היהודי נבחל מאוד ואמר ל"מגיד": "אבל יש לנו כאן אחוזה רבה וצאן ובקר לרוב ואיך נעלה לירושלים?" אמר לו הצדיק: "אבל לפעמים עוברים כאן קוזקים ולוקחים דברים ובורזים וכשיבוא משיח נעלה לירושלים ולא תצטרך לצרות אלו!" אמר הכפרי: "דבר כזה חשוב אני צריך להתיעץ עם אשתי!" הלך הכפרי, וחזר לאחר ההתייעצות לרבי ואמר: "החלטנו אני ואשתי שהמשיח ייקח את הקוזקים לירושלים ואנחנו נשאר כאן, וכך יפטרו כל הצרות!", והרבי היה מספר סיפור זה כדי שנתעורר ולא נחיה כאותו כפרי ונבקש את הגאולה באמת, ואז הוא תבוא במהרה בימינו, אמון זכות הצדיקים יגן עלינו, אמון!

דרשה שדרש מורנו הרב שליט"א במוצאי שב"ק מטו"מ תשפ"ה בציון דוד המלך ע"ה בחר ציון בירושלים ברמקול במעמד רבים, בסעודת מלווה מלכה המרכזית בראשות הרב ע. גרוסמן שליט"א כנהוג שם בימי ג' השבועות שאין תזמורת, יחד עם סיום מסכת חגיגה שסיים שם מורנו הרב שליט"א:

קראנו חיום בפרשה: "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" – והביא במדרש רבה על זה שאמר הקב"ה שלא כולם יכולים לנדוד ולהישבע, אלא רק מי שיש לו יראת שמים גדולה מאוד כמשה רבינו ע"ה, (ועוד, עיי"ש), ויש על זה משל נפלא מה"מגיד מוויבנא" זיע"א: היה פעם כפרי אחד שהיה עסקו בפריצות היינו שהיו מזמינים אותו לפרוץ כשהיו ננעלים וכדו' (וכמו שמוסף הרב ע. גרוסמן שליט"א: "יש הפורץ החרדי!" וכן מוסף הרב אהרן שפיצר שליט"א: כתוב: "על יד איש בן פריצ", וזה רמז לגאולה!) [ראיתי את זה באיזה עלון ושם היה כתוב: "גנב", ואני מתקן את זה כי יהודי אינו גנב, ואף שאיתא בגמרא ריש ע"ז: "רוב גנבי ישראל", זה

במקום מסוים, עיי"ש] והיה לו שכן שהיה עוסק במלאכה אחרת, ושניהם היו עניים והיה להם בנות בבית לחתן, והנה, השכן היה מצליח לחתן כל בנותיו בניקל, ופעם שאלו הפורץ על כך, והוא גילה לו את הסוד: "בכל פעם שנולדת לי בת אני הולך לפחה ומוזמן תיבה סגורה מפה שאף אחד לא יכול לפתוח אותה, ובכל שבוע אני מכניס בה מטבע וכמוניע עת חתונת הבת אני פורץ את התיבה ויש בה כדי החתונה!" אמר הפורץ: "עצה זו איני יכול לעשות שהרי אני פורץ ומתי שאני יצטרך כסף אני יפתח את התיבה!", והנמשל הוא: כל עניין הנדר והשבועה זה לירא שמיים שהרי מי שאינו כזה ינדור ולא יקיים ומתם יכשל, והיינו שהוא יפרוץ את הנדר כאותו פורץ שהרי כל עסקו לשקר, והבן.

עוד בפסוק הנ"ל ביאר רבינו האריז"ל זיע"א בספר "ליקוטי תורה": "לא יחל היוצא מפיו יעשה" – היינו שמי שאינו עושה דיבורו חולין זוכה שכל ברכתיו ומה שיוצא מפיו עושה פעולות בשמים ומתקיים.

ובענין זה הביא בספח"ק "נועם אלימלך" להרה"ק ר' אלימלך מליעזנסק זיע"א (ע"פ הזה בפסקה השלישית) בביאור הפסוק (תהילים): "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך" = "גיד" לשון המשכה, והיינו שהצדיקים מושכים ע"י דיבורם ישועות מן השמים, וזה ע"י שאינם מהללים את דיבורם.

והביא רבינו החיד"א זיע"א בספרו "חומת אנך" ע"ת"כ כאן) רמז נפלא לזה שהדיבור נמשל ליון, וטבע היון הוא שמתו שדורכים את היון בנת ויש לידו הכיות של יין שנפחטו נזה מכר היון שבתוכו זו, וזה רמזו על הדיבור של האדם שאף שהוא מדבר כאן דיבורו פועל רחוק, (בבחינת הכתוב (תהילים): "שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ", והבן), ועל זה רמז כאן הכתוב: "לא יחל דברו ככל היוצא" הר"ת עם הכולל בגימ' "יון" שזה 70, לרמזו העניין הזה.

וראיתי על זה סיפור נפלא ("ליקוטים וסיפורים נפלאים" – מטו"מ תשפ"ה) שהגה"צ ר' אהרן טויסניג שליט"א סיפר שבילדותו למד בת"ת דרשינסקי בירושלים ולקחו אותם פעם לביקור ביקב, ובעל היקב שאלם לאחר הסיוור: "האם יש לכם שאלות?" הילד אהרן הרים את ידו ושאל: "האם אתה מודע לעובדה שבעת שדורכים את הענבים היון שבחביות נע ונדר?" בעל היקב השתומם ואמר לילד: "מהיכן אתה יודע את זה?" הילד השיב מדברי רבינו החיד"א הנ"ל, והמנהל כיב השתומם עד שהוא החליט לתת לכל ילד מתנה שני בקבוקי יין מתנתו..., "לית מוירי דלא רמוזי באורייתא", וזה למד אותנו על כוח הדיבור!

נוסף דבר אחד על סיום מסכת חגיגה ששאל קודם ר' אהרן שפיצר שליט"א על מה שאמרתיו בסיום שאפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון וכמאמר הכתוב (שיר השירים): "כפלה הרימון רקתך" – וביאר בזה מרן הגר"ש אויערבאך זצוק"ל ליישב למה הם דומים דווקא לרימון? כי רימון הוא הפרי היחיד שבין כל פרי לפרי יש קליפה, ועל זה רמזו שאפילו שבין כל מצווה למצווה של הריקנים יש עבירה אפילו הכי הם "מלאים במצוות", ויתן ה' שנזכה לגאולה השלימה בקרוב, אמון!

הוספה לגיליון "פניני מאיר" הקודם (277) ממורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א שאמר לי בליל שב"ק מטו"מ תשפ"ה: הדברים נפלאים ביותר! ויש לי להוסיף:

בעניין הביאור בגמרא ריש ברכות שהמשמח חתן וכלה כאילו בנה חורבה מתורבות וירושלים וביאר מורנו רה"י הגר"א וינר שליט"א שה' הוא בונה את שניהם – וקשה: הרי ה' עושה הכול? וכן מה שביאר מורנו רה"י הגר"ב דרייפוס שליט"א שזה מוסף עוד בתים של תורה לירושלים, וקשה: א"כ זה גם מוסף עוד עושי מצוות ומה זה קשור לירושלים דווקא? ולכן נראה לבאר בירושלים רמזו על השכינה כידוע בסוד, וע"י שמחה של מצווה משמח השכינה, והבן.

הוספה לגיליון "פניני מאיר" הקודם (277) מידורי הגאון ר' רחמים מזרחי שליט"א שאמר לי ביום ג' ד' מנ"א תשפ"ה: הדברים נפלאים ביותר! ויש לי להוסיף:

בעניין המעשה של האחים הקדושים ר"א ור"ז זיע"א שיש מהפוסקים שכתבו שאדם שנמצא במקום מוטנה יחרה בזה שהוא לא יכול ללמוד, וזה גופא המצווה שלו, [וא"ה, והם כיוונו לזה רק עשו זאת ע"י ריקוד ושמחה, והיינו שהם שמחו במצווה זו, והבן].

הגיליון נודב ע"י ידידנו חקר ר' אברהם לוי שיחי' לעי"נ אביו אסלן יהודה בן מלכה ואברהם ז"ל, אמו רבינה בת רחמה ומנשה ע"ה, אחיו יצחק בן רבינה ז"ל, אחותו מלכה בת רבינה ע"ה, אחותו אסתר בת רבינה ע"ה, אחיו הר"ר יונתן לוי ז"ל בן רות ורפאל שיחי', ת.נ.צ.ב.ה. הגיליון נודב ע"י ידידנו חקר ר' שמואל שמחה וורונה שיחי' וב"ב להצלחתו. הגיליון נודב ע"י קהילת קרש מעיר האבות באר שבע להצלחתו וליוויו בניהם. הגיליון נודב ע"י ידידנו חקר ר' שמחה גבריאל גולדמן שיחי' לעי"נ אמו העניא מלכה בת ר' שלמה לייב, ת.נ.צ.ב.ה.